

Fővárosi Ítéltábla
14.Gf.40.140/2015/5/II.

A Fővárosi Ítéltábla dr. jogtanácsos által képviselt FHB Jelzálogbank Nyilvánosan Működő Részvénytársaság (1082 Budapest, Üllői út 48.) felperesnek a Rátky és Társa Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó vélelem megdöntése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2015. február 18. napján kelt 27.G.40.240/2015/7. számú ítélete ellen a felperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a felperes által az alperesnek fizetendő perköltség összegét 3.025.902,- (Hárommillió-huszonötezer-kilencszázkettő) Ft-ról 300.000,- (Háromszázezer) Ft + áfa összegre leszállítja; egyebekben helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 150.000,- (Egyszázötvenezer) Ft + áfa másodfokú ügyvédi munkadíjat.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes szakosított hitelintézetként jelzálog-hitelintézeti szolgáltatásokra jogosult, tevékenysége során lakáscélú, szabad felhasználású, valamint hitelkiváltási célú jelzáloghiteleket, illetve ingatlan jelzálogfedezet mellett időskori jelzálogjárdékot nyújt. A felperes általános szerződési feltételeit tartalmazzák a Lakossági Hitelezési Üzletszabályzat (LHÜ) és az Időskori Jelzálogjárdék Általános Szerződési Feltételei (ÁSZF), a jogviszonyokra irányadó további feltételek találhatóak az ügyfelekkel megkötött egyedi szerződésekben is.

A felperes a fogyasztókkal kötött forint alapú hitel- és kölcsönszerződéseiben egyoldalú kamat-, költség-, illetve díjemelést lehetővé tevő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeket alkalmazott mind az üzletszabályzatokban, mind az egyedi szerződésekben.

Az LHÜ 2002. március 15. – 2004. december 31. között hatályos IV.4. pontja úgy szövelt, hogy a kölcsön kamatlába a kölcsönszerződésben meghatározott kamatperiódusonként változó; az ügyleti kamat a kölcsönszerződésben rögzített kamatperiódus időtartama alatt nem változtatható. A kezelési költség mértéke ügyleti évenként változtatható; a kezelési költség ügyleti éven belül nem változtatható. Az FHB – a jelen Üzletszabályzatban foglalt szabályok betartásával – egyoldalúan jogosult a kölcsön ügyleti kamatlábát és a kezelési költség, illetve egyéb díjak mértékét a már megkötött szerződések tekintetében egyoldalúan megváltoztatni.

Az ügyleti kamatláb, a kezelési költség, illetve egyéb díjak Ügyfél számára kedvezőtlen változtatásaira az FHB az alábbi feltételek, illetve körülmények valamelyikének beállta esetén

jogosult: a lakáscélú állami kamattámogatások változása és/vagy megszűnése, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése, a tőke- és pénzügyi kamatlábak emelkedése, a jegybanki alapkamat emelkedése, a bankközi hitelkamatok emelkedése, az FHB által kibocsátott jelzáloglevelek kamatának emelkedése, a kezelési költség tekintetében pedig a Hitelező jelzáloglevél kibocsátásának vagy forgalmazásának költségei emelkedése.

Az FHB a már megkötött szerződések vonatkozásában a megváltoztatott kamatmértékeket kizárólag az adott szerződés kamatperiódusának fordulónapján – a fordulónapon érvényes Hirdetményében rögzített mértékre – volt jogosult érvényesíteni; a megváltoztatott kezelési költség mértékét pedig az adott szerződés ügyleti évének fordulónapján, a fordulónapon érvényes Hirdetményében rögzített mértékre.

Tartalmazta a kikötés azt is, hogy az ügyleti kamatláb és kezelési költség mértékének az ügyfélre kedvezőtlen módosításáról az FHB a kamat- és kezelési költség változás időpontját megelőző 15 napig Hirdetményben köteles értesíteni az ügyfeleket; a bekövetkező kamat- és kezelési költség változásról a módosítás hatályba lépését követő 15 napig pedig törlesztési értesítőben is értesítést ad.

Az egyedi szerződésminta 3.4. pontja kimondta 2002. március 15. – 2009. július 31. között, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján, a kezelési költség mértékét pedig az egyes ügyleti évek fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípusra közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak és a kezelési költségnek az adós számára kedvezőtlen változtatására kizárólag az alábbi feltételek valamelyikének beállta esetén jogosult: a hitelező által kibocsátott jelzáloglevelek kamatának emelkedése; az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése; a tőke- és pénzügyi kamatlábak emelkedése; a jegybanki alapkamat emelkedése; a bankközi hitelkamatok emelkedése; a kezelési költség tekintetében pedig a hitelező jelzáloglevél kibocsátásának vagy forgalmazásának költségei emelkedése.

Az LHÜ IV.4. pontja 2005. január 1. – 2005. március 31. között azzal a rendelkezéssel egészült ki, hogy a kezelési költség mértéke – ha a felek másként nem állapodnak meg – az alábbiak szerint változtatható: egy évnél rövidebb időtartamú kamatperiódust meghatározó kölcsönszerződés esetén a kezelési költség ügyleti évenként változtatható, egy évet elérő vagy meghaladó időtartamú kamatperiódust meghatározó kölcsönszerződés esetén a kezelési költség kamatperiódusonként változtatható, egyebekben megegyezett az előző időszak rendelkezésével.

Az LHÜ IV.4. pontja 2005. április 1. – 2006. augusztus 14. között annyiban módosult az előző időszak rendelkezéséhez képest, hogy kimondta, amennyiben jogszabályi rendelkezés az ügyfél által fizetendő járulékok legmagasabb mértékét valamely kölcsönszerződés tekintetében meghatározza és ezen mértékét az FHB Hirdetménye alapján meghatározott ügyleti kamat, díj-avagy költségelem külön-külön vagy együttesen meghaladja, úgy az érintett kölcsönszerződések tekintetében az FHB köteles a Hirdetményben meghatározott mértéknél alacsonyabb, a jogszabályi rendelkezésnek megfelelő mértékű ügyleti kamat és/vagy díj(ak) illetve költségek ügyféllel szembeni érvényesítésére.

Az LHÜ 12.4. pontja 2006. augusztus 15. – 2009. február 14. között azzal a szabállyal egészült ki, hogy amennyiben a lakáscélú állami kamattámogatások bármely okból történő megszűnése miatt kamatváltoztatást kell végrehajtani, és az FHB Hirdetménye nem tartalmaz az adott terméktípushoz azonos kamatperiódusú kamatlábat, a kölcsönszerződésben rögzített kamatperiódus és kamatláb az ehhez a mértékhez időben legközelebb eső kamatperiódus mértékére és az ehhez tartozó ügyleti kamatlábra változik.

Az LHÜ 12.4. pontja 2009. február 15. – 2009. július 31. között az oklista tekintetében változott. Kimondta, hogy az ügyleti kamatláb, a kezelési költség, illetve egyéb díjak hitelfelvevő számára kedvezőtlen változtatásaira az FHB az alábbi feltételek, illetve körülmények valamelyikének beállta esetén jogosult: a lakáscélú állami kamattámogatások változása és/vagy megszűnése, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése, a tőke- és pénzügyi kamatlábak emelkedése, a jegybanki alapkamat emelkedése, bankközi hitelkamatok emelkedése, az FHB által kibocsátott jelzáloglevelek kamatának emelkedése, a kezelési költség tekintetében az FHB jelzáloglevél

kibocsátásának vagy forgalmazásának költségei emelkedése, az FHB közteher fizetési kötelezettségének növekedése, a jogi, szabályozói környezet változása, a kötelező tartalékolási szabályok kedvezőtlen változása, a fogyasztói árindex emelkedése, az FHB forrásköltségeinek emelkedése, a pénzüpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, az FHB-ra alkalmazott kockázati kamatfelár emelkedése, a lakossági hitelek kockázati tényezőinek romlása, a hitelfelvevőért vállalt kockázat tényezőinek – az FHB megítélése szerinti – romlása, ideértve a hitelfelvevőért hitelképességének romlását, a biztosítékok értékében bekövetkező csökkenést, az FHB hitelezéssel kapcsolatos költségeinek emelkedése (dologi, adatvédelmi alkalmazások változása, informatikai költségek emelkedése).

Az LHÜ 2009. augusztus 1. – 2009. december 31. között hatályos I.12.4. pontja új rendelkezésként tartalmazta, hogy az FHB által alkalmazott díjak, költségek és jutalékok az I.12.4.1 pontban meghatározott számítási móddal kerülnek meghatározásra; az FHB a díjak, a költségek és a jutalékok, továbbá a kamatok tekintetében az I.12.4.2. pontban meghatározott feltételek és körülmények változása esetén élhet az ügyfél számára kedvezőtlen, egyoldalú szerződés módosítási jogával. Az I.12.4.2. pont úgy rendelkezett az egyoldalú módosításra okot adó feltételek és körülmények körében, hogy a kamatok, a költségek, a jutalékok, valamint a díjaknak nem a számítási módját, konkrét összegét, illetőleg felső határát érintő elemei egyoldalú, a fennálló szerződésekre kiterjedő hatályú módosítására az FHB az alábbiakban meghatározott feltételek illetőleg körülmények esetén jogosul; amennyiben az FHB az egyes díjak számítási módját, konkrét összegét vagy felső határát módosítja, az csak a módosítást követően kötött szerződések tekintetében hatályos: a) a jogi, szabályozói környezet változása: az FHB tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, az állami irányítás egyéb jogi eszköze, az Európai Unió jogi aktusa, bírósági vagy hatósági határozat, vagy végzés, ajánlás vagy iránymutatás, ezek hatósági vagy bírósági értelmezésének megváltozása, jegybanki rendelkezés vagy az FHB-ra kötelező egyéb szabályozók megváltozása, bevezetése, hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése, hazai vagy nemzetközi szakmai önszabályozáshoz az FHB részéről történő, részére díjjal/költséggel járó önkéntes csatlakozás, valamint az FHB részvételével történő önszabályozás díjában/költségeiben történő változás; b) a pénzüpiaci feltételek, makrogazdasági környezet módosulása: az FHB forrásköltségeinek változása (pl.: országgkockázati felár változása), a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a pénzüpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, a tőke- és pénzüpiaci kamatlábak változása, a bankközi kamatok változása, a fogyasztói árindex változása, SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti elmozdulása, az FHB által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának változása, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának változása, az FHB és az FHB által kibocsátott értékpapír – elismert külső hitelminősítő szervezet általi – kockázati besorolásának változása vagy ilyen besorolásához kapcsolódó költségek megváltozása; c) banki működési és kockázati feltételek megváltozása: a Hitelfelvevővel kapcsolatban vállalt kockázat tényezőinek – az FHB kockázatkezelési és kockázatvállalási szabályzatai, alkalmazott rendszerei szerinti – változása, ideértve a Hitelfelvevő hitelképességében és a biztosítékok értékében bekövetkezett változást is, az FHB tevékenységét érintő iparági, ágazati vagy földrajzi kockázati kitettség megváltozása, az FHB kockázati kamatfelárának változása, az FHB által az ügyfélnek nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek FHB-n kívüli okok miatt történő megváltozása, az FHB által e szolgáltatással kapcsolatban más szolgáltatóknak fizetett költség, változása, működési költségek változása - különös tekintettel a szolgáltatás teljesítéséhez közvetlenül kapcsolódó, az FHB által más szolgáltató számára megfizetett díjak, költségek változása, illetve új díjelemek bevezetése, jelzaloglevéllel finanszírozott, vagy egyéb módon refinanszírozással érintett ügyletek körében a refinanszírozó által az FHB-val szemben érvényesített kamatok, költségek vagy díjak megváltozása. Tartalmazta a szabályzat, hogy a fentiekben meghatározott feltételek, illetőleg körülmények

egyidejűleg egymással ellentétes irányban vagy arányaiban eltérő mértékben változhatnak, melyek együttes hatásait figyelembe véve alakítja ki az FHB szerződésmódosítási döntéseit. Az FHB egyoldalú szerződésmódosítási jogát megalapozó, fent felsorolt egy vagy több feltételt vagy körülményt érintő változás bekövetkezése önmagában nem jelenti azt, hogy az FHB ténylegesen gyakorolni is fogja egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságát. Az FHB fenntartotta magának a jogot, hogy a bekövetkezett kedvezőtlen változások mértékénél az ügyfelek számára kedvezőbb mértékben, illetőleg a változások bekövetkezésének időpontjától az ügyfél számára kedvezőbb időpontban, továbbá az egyes ügyfélkörre vagy termékköre eltérő mértékben érvényesítse a változások hatásait.

Az I.12.4.3. pont rendezte az egyoldalú módosítás egyéb szabályait, miszerint a 2009. augusztus 1. előtt szerződött kölcsönök vonatkozásában az ügyleti kamatláb, kezelési költség, valamint díjak, jutalékok, költségek mértékének a hitelfelvevőre kedvezőtlen módosításáról az FHB a hitelfelvevő(ke)t a kamat- és kezelési költségváltozás időpontját megelőző 15. napig Hirdetmény útján értesíti ezen túlmenően a bekövetkező ügyleti kamat- és kezelési költség változásról a hitelfelvevőt a módosítás hatályba lépését követő 15. napig az FHB a törlesztési értesítőben is értesíti. A 2009. augusztus 1-jén vagy azt követően szerződött kölcsönök esetében, amennyiben az FHB él az egyoldalú, az ügyfél számára kedvezőtlen módosítás jogával, úgy azt a módosítás hatálybalépését megelőzően 60 (Hatvan) nappal Hirdetményben közzé teszi, valamint arról a hitelfelvevőt postai úton is értesíti. A hitelfelvevő nevére szóló postai küldeményt – ellenkező bizonyításáig – annak postára adása napjától számított, belföldi postacím esetén 5. naptári napon, külföldi postacím esetén 15. naptári napon kézbesítettnek kell tekinteni.

Az FHB vállalta továbbá – a vonatkozó törvényi rendelkezésekkel összhangban – az alábbi szabályok betartását: ha valamely feltétel változása a kamat-, díj- vagy költségelem csökkentését teszi indokolttá, az FHB azt is kötelezően érvényesíteni fogja, ugyanazon feltétel változása csak egy kamat-, díj- vagy költségelem változását indokolhatja. Az ügyfél számára kedvező változás érvényesítése során az FHB annak az egy vagy több feltételnek, vagy körülménynek a változását veszi figyelembe, amelyre alapítottnan az FHB egyoldalúan, az ügyfél hátrányára korábban már módosította a kamatot, költséget vagy díjat. A módosítás mértékének meghatározása körében az FHB figyelembe veszi egyrészt az egyidejűleg esetelegesen bekövetkező kedvezőtlen változások, valamint a korábbi kedvezőtlen változások ügyfélre át nem hárított mértékének hatásait is. Nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak, ha az FHB új szolgáltatásokat, pénzügyi eszközöket, ügyleteket vezet be, melyeket az ügyfél számára elérhetővé tesz, és amelyeket az ügyfél kifejezetten elfogad, igénybe vesz, illetve arra szerződést köt.

Az I.12.4.4. pont szabályozta a hitelfelvevő felmondási jogát. Kimondta, hogy amennyiben a hitelfelvevő az FHB által közölt egyoldalú, a hitelfelvevő számára hátrányos módosítást nem fogadja el, jogosult a módosítással érintett valamennyi szerződés felmondására. Ha a hitelfelvevő él a felmondási jogával, a felmondással érintett szerződésből eredő valamennyi tartozása egy összegben esedékessé válik, melyet – annak valamennyi járulékaival, ide értve az esetlegesen felmerülő előtörlesztési költséget is – legkésőbb a felmondás alapjául szolgáló módosítás hatálybalépését megelőző napig teljes összegben köteles az FHB részére visszafizetni. Amennyiben a hitelfelvevő visszafizetési kötelezettségének ezen határnapig nem, vagy csak részben tesz eleget, az FHB úgy tekinti, hogy felmondását visszavonta, és a módosítás hatálybalépése napjától a szerződésre a módosult kondíciók vonatkoznak.

Az egyedi szerződésminta 3.4. pontja úgy szól 2009. augusztus 1. – 2009. december 31. között, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján, a kezelési költség mértékét pedig az egyes ügyleti évek fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen

hiteltípus második, illetve további kamatperiódusaira közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak és a kezelési költségnek, valamint jelen szerződéssel kapcsolatosan felmerülő, a Hirdetményben meghatározott bármely egyéb költségnek, jutaléknak, díjnak – ide nem értve a díjnak a számítási módját, konkrét összegét, illetőleg felső határát érintő elemeit – az adós számára kedvezőtlen változtatására kizárólag az alábbi feltételek valamelyikének beállta esetén jogosult: a jogi, szabályozói környezet változása, melybe beletartozik a hitelező tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, az állami irányítás egyéb jogi eszköze, az Európai Unió jogi aktusa, bírósági vagy hatósági határozat, vagy végzés, ajánlás vagy iránymutatás, ezek hatósági vagy bírósági értelmezésének megváltozása, jegybanki rendelkezés vagy a hitelezőre kötelező egyéb szabályozók megváltozása, bevezetése, hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése; hazai vagy nemzetközi szakmai önszabályozáshoz a hitelező részéről történő, részére díjjal/költséggel járó önkéntes csatlakozás, valamint a hitelező részvételével történő önszabályozás díjában/költségeiben történő változás; a pénzügyi feltételek, makrogazdasági környezet módosulása, melybe bele tartozik a hitelező forrásköltségeinek változása (például: országhoz tartozó felár változása), a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a pénzügyi forrásszerzési lehetőségek változása, a tőke- és pénzügyi kamatlábak változása, a bankközi kamatok változása, a fogyasztói árindex változása, SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti elmozdulása, a hitelező által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának változása, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának változása, a hitelező, valamint az általa kibocsátott értékpapír – elismert külső hitelminősítő szervezet általi – kockázati besorolásának változása vagy ilyen besorolásához kapcsolódó költségek megváltozása; banki működési és kockázati feltételek megváltozása, melybe bele tartozik az adóssal kapcsolatban vállalt kockázat tényezőinek – a hitelező kockázatkezelési és kockázatvállalási szabályzatai, alkalmazott rendszerei szerinti – változása, ideértve az adós hitelképességében és a biztosítékok értékében bekövetkezett változást is, a hitelező tevékenységét érintő iparági, ágazati vagy földrajzi kockázati kitettség megváltozása, a hitelező kockázati kamatfelárának változása, a hitelező által az adósnak nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek hitelezőn kívüli okok miatt történő megváltozása, a hitelező által e szolgáltatással kapcsolatban más szolgáltatóknak fizetett költség, változása, működési költségek változása - különös tekintettel a szolgáltatás teljesítéséhez közvetlenül kapcsolódó, a hitelező által más szolgáltató számára megfizetett díjak, költségek változása, illetve új díjelemek bevezetése, jelzáloglevéllel finanszírozott, vagy egyéb módon refinanszírozással érintett ügyletek körében a refinanszírozó által a hitelezővel szemben érvényesített kamatok, költségek vagy díjak megváltozása.

Az LHÜ I.12.4. pontja 2010. január 1. – 2010. december 11. között hatályos rendelkezéseinek a lényegi változása az volt, hogy az I.12.4.1. pont kimondta, az FHB valamennyi általa megkötött és jelen üzletszabályzat hatálya alá tartozó kölcsönszerződés vonatkozásában, függetlenül a szerződéskötés időpontjától és a kölcsön típusától, a szerződés alapján felszámított díjakat, költségeket és jutalékokat – beleértve a százalékos mértékben meghatározott díjak, költségek és jutalékok minimum és maximum értékét is – jogosult minden évben legfeljebb a KSH által közzétett előző éves fogyasztói árindex mértékével módosítani. Változott továbbá az oklista is, miszerint a felperes az üzletszabályzat hatálya alá tartozó kölcsönszerződések vonatkozásában az alábbiakban meghatározott feltételek, körülmények esetén volt jogosult a felszámított kamatok elemei egyoldalú, a hitelfelvevő számára kedvezőtlen módosítására: 1) A jogi, szabályozói környezet megváltozása: a) az FHB – hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő – tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy ahhoz kapcsolódó jogszabályváltozás, jegybanki rendelkezés vagy az FHB-ra kötelező egyéb szabályozók megváltozása, b) az FHB – hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő – tevékenységéhez kapcsolható közteher- (pl. adó-) változása, a kötelező

tartalékolási szabályok változása, c) kötelező betétbiztosítás összegének, vagy díjának változása; 2) A pénzügyi feltételek, a makrogazdasági környezet módosulása: a) az FHB forrásköltségeinek változása / pénzügyi forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan: Magyarország hitelbesorolásának változása, az országkockázati felár változása (credit default swap), a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a bankközi pénzügyi kamatlábak/ hitelkamatok változása, a Magyar Állam vagy az FHB által kibocsátott kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása, a refinanszírozást biztosító, nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása, az FHB lekötött ügyfélbetéteinek kamatának változása; 3) A hitelfelvevő kockázati megítélésének megváltozása: a) A hitelfelvevő, illetve a hitelügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása az FHB vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy belső adósminősítési szabályzata alapján – különös tekintettel a hitelfelvevő pénzügyi helyzetében és fizetőképességi stabilitásában bekövetkező változásokra –, ha azt az új kockázati kategóriába történő átsorolás az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá, b) Az FHB vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy FHB belső adósminősítési szabályzata alapján azonos kockázati kategóriába tartozó hitelügyletek, illetve Hitelfelvevők kockázatának változása, ha a kockázat megváltozása az adott kockázati kategóriában az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá, c) Az FHB vállalja, hogy a kockázati megítélés megváltozása alapján nem érvényesít kamatemelést azon Hitelfelvevőknél, akik szerződési kötelezettségeiket folyamatosan teljesítették, a hitel futamideje alatt nem estek fizetési késedelembe, d) A nyújtott kölcsön vagy hitel fedezetéül szolgáló ingatlanfedezet értékében bekövetkezett legalább 10%-os változás.

Bevezette továbbá a szabályozás, hogy a vis maior események – hirtelen bekövetkező nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavarok – bekövetkezése esetén az FHB átmenetileg, a zavarok fennállásáig jogosult kamatot, díjat, költséget egyoldalúan módosítani, mely esetben az intézkedés alkalmazását – a PSZÁF egyidejű tájékoztatása mellett – az FHB a nyilvánosságra hozza.

Az egyedi szerződésminták 2010. január 1. – 2010. december 11. között alkalmazott 3.4. pontja úgy szövegezte, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján, a kezelési költség mértékét pedig az egyes ügyleti évek fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípus második, illetve további kamatperiódusaira közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak és a kezelési költségnek, valamint jelen szerződéssel kapcsolatosan felmerülő, a Hirdetményben meghatározott bármely egyéb költségnek, jutaléknak, díjnak – ide nem értve ezek számítási módját – az adós számára kedvezőtlen változtatására kizárólag az Lakossági Hitelezési Üzletszabályzatában (a továbbiakban: Üzletszabályzat) a hitelező egyoldalú módosításra vonatkozó jogosultságára meghatározott feltételek szerint jogosult, mely feltételeket adós megismert és tudomásul vett.

Az Időskori Jelzálogjáradék ÁSZF 2006. november 6. – 2009. május 14. között alkalmazott II.5.1. pontja kimondta a kölcsön ügyleti kamatának meghatározásával, módosításával és számítási módjával kapcsolatban, hogy a kölcsön ügyleti kamata kamatperiódusonként változó mértékű, a lejáratkor egy összegben fizetendő. Egy kamatperiódus érvényessége alatt havi rendszeres folyósítással kifizetett kölcsönösszegek ügyleti kamatlába azonos. Az első kamatperiódusban érvényes ügyleti kamat minden esetben megegyezik a kölcsönszerződés megkötésének napján, azaz a kezdőnapon érvényes Hirdetményben e termékre meghatározott ügyleti kamat mértékével, a további kamatperiódusokra érvényes kamatláb pedig megegyezik a kamatperiódus fordulónapján

érvényes Hirdetményben e termékre az FHB által meghatározott ügyleti kamat mértékével. Az FHB – a jelen ÁSZF-ben valamint a kölcsönszerződésben foglalt szabályok betartásával – jogosult a kölcsön ügyleti kamatlábát a már megkötött kölcsönszerződések tekintetében egyoldalúan megváltoztatni. Az ügyleti kamat a kölcsönszerződésben rögzített kamatperiódus időtartama alatt nem változtatható.

Az Időskori Jelzálogjáradék Kölcsön Szerződés minta 3.3. pontja 2006. november 30. – 2009. május 18. között úgy rendelkezett, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípusra közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak a kölcsönfelvevő számára kedvezőtlen változtatására azonban kizárólag az alábbi feltételek valamelyikének beállta esetén jogosult: a hitelező által kibocsátott jelzáloglevelek kamatának emelkedése, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése, a tőke- és pénzüpi kamatlábak emelkedése, a jegybanki alapkamat emelkedése, a bankközi hitelkamatok emelkedése.

Az Időskori Jelzálogjáradék ÁSZF 2009. május 15. – 2009. július 31. között hatályos II.5.1. pontja egyező szabályozást tartalmazott az előző időszakkal.

Időskori Jelzálogjáradék Kölcsön Szerződés minta 2009. május 19. – 2009. július 31. között hatályos 3.3. pontja úgy rendelkezett, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípusra közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak a kölcsönfelvevő számára kedvezőtlen változtatására azonban kizárólag az alábbi feltételek valamelyikének beállta esetén jogosult: a hitelező által kibocsátott jelzáloglevelek kamatának emelkedése, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése, a tőke- és pénzüpi kamatlábak emelkedése, a jegybanki alapkamat emelkedése, a bankközi hitelkamatok emelkedése, a hitelező közteher fizetési kötelezettségének növekedése, a jogi, szabályozói környezet változása, a kötelező tartalékolási szabályok kedvezőtlen változása, a fogyasztói árindex emelkedése, a hitelező forrásköltségeinek emelkedése, a pénzüpi forrásszerzési lehetőségek változása, a hitelezőre alkalmazott kockázati kamatfelár emelkedése, a lakossági hitelek kockázati tényezőinek romlása, a kölcsönfelvevőért vállalt kockázat tényezőinek – a hitelező megítélése szerinti – romlása, ideértve a kölcsönfelvevő hitelképességének romlását, a biztosítékok értékében bekövetkező csökkenést, a hitelező hitelezéssel kapcsolatos költségeinek emelkedése (dologi, adatvédelmi alkalmazások változása, informatikai költségek emelkedése).

Az Időskori Jelzálogjáradék ÁSZF 2009. augusztus 1. – 2009. december 31. között hatályos rendelkezései között a II.5.1. pont változatlan tartalommal szólt; a II.5.2. pont az egyéb díjak, költségek, jutalékok és azok módosítása körében kimondta, hogy az FHB által alkalmazott díjak, költségek és jutalékok a II.5.2.1 pontban meghatározott számítási móddal kerülnek meghatározásra; az FHB a díjak, a költségek és a jutalékok, továbbá a kamatok tekintetében a II.5.2.2. pontban meghatározott feltételek és körülmények változása esetén élhet az ügyfél számára kedvezőtlen, egyoldalú szerződés módosítási jogával. A II.5.2.2. pont szerint a kamatok, a költségek, a jutalékok, valamint a díjaknak nem a számítási módját, konkrét összegét, illetőleg felső határát érintő elemei egyoldalú, a fennálló szerződésekre kiterjedő hatályú módosítására az FHB az alábbiakban meghatározott feltételek illetőleg körülmények esetén jogosult; amennyiben az FHB az egyes díjak számítási módját, konkrét összegét vagy felső határát módosítja, az csak a módosítást követően kötött szerződések tekintetében hatályos: a) a jogi, szabályozói környezet változása: az FHB tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, az állami irányítás egyéb jogi eszköze, az Európai Unió jogi aktusa, bírósági vagy hatósági határozat, vagy végzés,

ajánlás vagy iránymutatás, ezek hatósági vagy bírósági értelmezésének megváltozása, jegybanki rendelkezés vagy az FHB-ra kötelező egyéb szabályozók megváltozása, bevezetése, hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése, hazai vagy nemzetközi szakmai önszabályozáshoz az FHB részéről történő, részére díjjal/költséggel járó önkéntes csatlakozás, valamint az FHB részvételével történő önszabályozás díjában/költségeiben történő változás; b) a pénzügyi feltételek, makrogazdasági környezet módosulása: az FHB forrásköltségeinek változása (pl.: országhoz tartozó felár változása), a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a pénzügyi forrásszerzési lehetőségek változása, a tőke- és pénzügyi kamatlábak változása, a bankközi kamatok változása, a fogyasztói árindex változása, SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti elmozdulása, az FHB által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának változása, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának változása, az FHB és az FHB által kibocsátott értékpapír – elismert külső hitelminősítő szervezet általi – kockázati besorolásának változása vagy ilyen besorolásához kapcsolódó költségek megváltozása; c) banki működési és kockázati feltételek megváltozása: a hitelfelvevővel kapcsolatban vállalt kockázat tényezőinek – az FHB kockázatkezelési és kockázatvállalási szabályzatai, alkalmazott rendszerei szerinti – változása, ideértve a hitelfelvevő hitelképességében és a biztosítékok értékében bekövetkezett változást is, az FHB tevékenységét érintő iparági, ágazati vagy földrajzi kockázati kitettség megváltozása, az FHB kockázati kamatfelárának változása, az FHB által az ügyfélnek nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek FHB-n kívüli okok miatt történő megváltozása, az FHB által e szolgáltatással kapcsolatban más szolgáltatóknak fizetett költség, változása, működési költségek változása – különös tekintettel a szolgáltatás teljesítéséhez közvetlenül kapcsolódó, az FHB által más szolgáltató számára megfizetett díjak, költségek változása, illetve új díjbejegyzések bevezetése, jelzáloglevéllel finanszírozott, vagy egyéb módon refinanszírozással érintett ügyletek körében a refinanszírozó által az FHB-val szemben érvényesített kamatok, költségek vagy díjak megváltozása. Tartalmazta a szabályozás, hogy a fentiekben meghatározott feltételek illetőleg körülmények egyidejűleg egymással ellentétes irányban vagy arányaiban eltérő mértékben változhatnak, amelyek együttes hatásait figyelembe véve alakítja ki az FHB szerződésmódosítási döntéseit; az FHB egyoldalú szerződésmódosítási jogát megalapozó, fent felsorolt egy vagy több feltételt vagy körülményt érintő változás bekövetkezése önmagában nem jelenti azt, hogy az FHB ténylegesen gyakorolni is fogja egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságát. Az FHB fenntartja magának a jogot, hogy a bekövetkezett kedvezőtlen változások mértékénél az ügyfelek számára kedvezőbb mértékben illetőleg a változások bekövetkezésének időpontjától az ügyfél számára kedvezőbb időpontban, továbbá az egyes ügyfélkörre vagy termékköre eltérő mértékben érvényesítse a változások hatásait.

A II.5.2.3. pont az egyoldalú módosítás egyéb szabályai körében azt mondta ki, hogy a 2009. augusztus 1. előtt szerződött kölcsönök vonatkozásában az ügyleti kamatláb, kezelési költség, valamint díjak, jutalékok, költségek mértékének a kölcsönfelvevőre kedvezőtlen módosításáról az FHB a kölcsönfelvevő(ke)t a kamat- és kezelési költségváltozás időpontját megelőző 15. napig Hirdetmény útján értesíti; ezen túlmenően a bekövetkező ügyleti kamat- és kezelési költség változásról a kölcsönfelvevőt a módosítás hatályba lépését követő 15. napig az FHB értesítőben is értesíti. A 2009. augusztus 1-jén vagy azt követően szerződött kölcsönök esetében amennyiben az FHB él az egyoldalú, az ügyfél számára kedvezőtlen módosítás jogával, úgy azt a módosítás hatálybalépését megelőzően 60 (Hatvan) nappal Hirdetményben közzé teszi, valamint arról a kölcsönfelvevőt postai úton is értesíti. A kölcsönfelvevő nevére szóló postai küldeményt – ellenkező bizonyításáig – annak postára adása napjától számított, belföldi postacím esetén 5. naptári napon, külföldi postacím esetén 15. naptári napon kézbesítettnek kell tekinteni. Az FHB – a vonatkozó törvényi rendelkezésekkel összhangban – az alábbi szabályok betartásával jár el: ha valamely feltétel változása a kamat-, díj- vagy költségelem csökkentését teszi indokolttá, az FHB azt is

kötelezően érvényesíteni fogja, ugyanazon feltétel változása csak egy kamat-, díj- vagy költségelem változását indokolhatja. Az ügyfél számára nem kedvezőtlen változás érvényesítése során az FHB annak az egy vagy több feltételnek, vagy körülménynek a változását veszi figyelembe, amelyre alapítottan az FHB egyoldalúan, az ügyfél hátrányára korábban már módosította a kamatot, költséget vagy díjat. A módosítás mértékének meghatározása körében az FHB figyelembe veszi egyrészt az egyidejűleg esetelegesen bekövetkező kedvezőtlen változások, valamint a korábbi kedvezőtlen változások ügyfélre át nem hárított mértékének hatásait is. Az FHB az ügyfél számára nem kedvezőtlen módosítást legkésőbb annak hatályba lépését megelőző napon Hirdetményében teszi közzé. Nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak, ha az FHB új szolgáltatásokat, pénzügyi eszközöket, ügyleteket vezet be, melyeket az ügyfél számára elérhetővé tesz, és amelyeket az ügyfél kifejezetten elfogad, igénybe vesz, illetve arra szerződést köt.

A II.5.2.4. pont szabályozta a kölcsönfelvevő felmondási jogát. Kimondta, hogy amennyiben a kölcsönfelvevő az FHB által közölt egyoldalú, a kölcsönfelvevő számára hátrányos módosítást nem fogadja el, jogosult a módosítással érintett valamennyi szerződés felmondására. Ha a kölcsönfelvevő él e felmondási jogával, a felmondással érintett szerződésből eredő valamennyi tartozása egy összegben esedékessé válik, melyet – annak valamennyi járulékával, ide értve az esetlegesen felmerülő előtörlesztési költséget is – legkésőbb a felmondás alapjául szolgáló módosítás hatálybalépését megelőző napig teljes összegben köteles az FHB részére visszafizetni. Amennyiben a kölcsönfelvevő visszafizetési kötelezettségének ezen határnapig nem, vagy csak részben tesz eleget, az FHB úgy tekinti, hogy felmondását visszavonta, és a módosítás hatálybalépése napjától a szerződésre a módosult kondíciók vonatkoznak.

Az Időskori Jelzálogjáradék Kölcsön Szerződésminta 2009. augusztus 01. – 2009. december 31. között alkalmazott úgy rendelkezett, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező lakossági hiteltermékek kondícióira vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípusra közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak és a kezelési költségnek, valamint jelen szerződéssel kapcsolatosan felmerülő, a Hirdetményben meghatározott bármely egyéb költségnek, jutaléknak, díjnak – ide nem értve a díjnak a számítási módját, konkrét összegét, illetőleg felső határát érintő elemeit – a kölcsönfelvevő számára kedvezőtlen változtatására kizárólag az alábbi feltételek valamelyikének beállta esetén jogosult: a jogi, szabályozói környezet változása, melybe beletartozik a hitelező tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, az állami irányítás egyéb jogi eszköze, az Európai Unió jogi aktusa, bírósági vagy hatósági határozat, vagy végzés, ajánlás vagy iránymutatás, ezek hatósági vagy bírósági értelmezésének megváltozása, jegybanki rendelkezés vagy a hitelezőre kötelező egyéb szabályozók megváltozása, bevezetése, hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése; hazai vagy nemzetközi szakmai önszabályozáshoz a hitelező részéről történő, részére díjjal/költséggel járó önkéntes csatlakozás, valamint a hitelező részvételével történő önszabályozás díjában/költségeiben történő változás; a pénzügyi feltételek, makrogazdasági környezet módosulása, melybe bele tartozik a hitelező forrásköltségeinek változása (például: országgokázati felár változása), a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása, a pénzügyi forrásszerzési lehetőségek változása, a tőke- és pénzügyi kamatlábak változása, a bankközi kamatok változása, a fogyasztói árindex változása, SWAP és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti elmozdulása, a hitelező által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának változása, az éven túli lejáratú állampapírok hozamának változása, a hitelező, valamint az általa kibocsátott értékpapír – elismert külső hitelminősítő szervezet általi – kockázati besorolásának változása vagy ilyen besorolásához kapcsolódó költségek megváltozása; a banki működési és kockázati feltételek megváltozása, melybe bele tartozik a kölcsönfelvevővel kapcsolatban vállalt kockázat tényezőinek – a hitelező

kockázatkezelési és kockázatvállalási szabályzatai, alkalmazott rendszerei szerinti – változása, ideértve a kölcsönfelvevő hitelképességében és a biztosítékok értékében bekövetkezett változást is, a hitelező tevékenységét érintő iparági, ágazati vagy földrajzi kockázati kitettség megváltozása, a hitelező kockázati kamatfelárának változása, a hitelező által a kölcsönfelvevőnek nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek hitelezőn kívüli okok miatt történő megváltozása, a hitelező által e szolgáltatással kapcsolatban más szolgáltatóknak fizetett költség, változása, működési költségek változása - különös tekintettel a szolgáltatás teljesítéséhez közvetlenül kapcsolódó, a hitelező által más szolgáltató számára megfizetett díjak, költségek változása, illetve új díjelemek bevezetése, jelzáloglevéllel finanszírozott, vagy egyéb módon refinanszírozással érintett ügyletek körében a refinanszírozó által a hitelezővel szemben érvényesített kamatok, költségek vagy díjak megváltozása.

Az Időskori Jelzálogjárdék ÁSZF 2010. január 1. – 2012. március 31. között hatályos II.5.1.; II.5.2.; II.5.2.1.; II.5.2.2.; II.5.2.3. pontjai annyiban változtak az előző időszak rendelkezéseihez képest, miként a Lakossági Hitelezési Üzletszabályzat 2010. január 1-től hatályos I.12.4. pontja (a KSH által közzétett előző évi fogyasztói árindex mértékével való módosítás maximalása, a vis maior események szabályozásának bevezetése, az oklista kibővített tartalma).

Az Időskori Jelzálogjárdék Kölcsön Szerződés minta 2010. január 1. – 2010. június 10., illetve 2010. június 11. – 2012. március 31. között hatályos 3.3. pontja egyezően tartalmazta, hogy a hitelező a kölcsön ügyleti kamatlábát az egyes kamatperiódusok fordulónapján jogosult egyoldalúan megváltoztatni; a módosított kamatmérték meg kell egyezzen az érintett fordulónapokon érvényes, a hitelező az Időskori Jelzálogjárdék esetén alkalmazott kondíciókra vonatkozó Hirdetményében (a továbbiakban: Hirdetmény) jelen hiteltípusra közzétett mértékkel. A hitelező a kamatnak, valamint jelen szerződéssel kapcsolatosan felmerülő, a Hirdetményben meghatározott bármely egyéb költségnek, jutaléknak, díjnak – ide nem értve ezek a számítási módját – a kölcsönfelvevő számára kedvezőtlen változtatására kizárólag az Általános Szerződési Feltételekben (a továbbiakban: ÁSZF) a hitelező egyoldalú módosításra vonatkozó jogosultságára meghatározott feltételek szerint jogosult, mely feltételeket a kölcsönfelvevő megismert és tudomásul vett.

Az Időskori Jelzálogjárdék Kölcsön Szerződés minta 2010. június 11. – 2012. március 31. között alkalmazott 3.6 pontja tartalmazta továbbá, hogy a jelen kölcsönszerződésben külön nem nevesített, de a futamidő alatt esetlegesen felmerülő – illetőleg a nem szerződésszerű teljesítés miatt felszámítható – díjak, költségek, jutalékok és (késedelmi) kamat fajtáit, mértékét és módosításának feltételeit az ÁSZF és a vonatkozó Hirdetmény tartalmazza.

A felperes a 2015. január 10-én előterjesztett keresetében – amelynek beadásához fűződő joghatályokat a Pp. 132. §-a szerint fenntartotta – annak megállapítását kérte a 2014. évi XXXVIII. törvény (Törvény) 4. § (1) bekezdése, 6. §-a, 8. § (4) bekezdése és a 11. § (3) bekezdése alapján, hogy a Törvény hatálya alá tartozó, forint alapú fogyasztói hitel- vagy kölcsönszerződés részévé váló, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő fenti szerződéses kikötései tisztességesek, ezért érvényesek. Másodlagosan részleges érvénytelenség alkalmazását kérte.

Kérte a bíróságtól a per tárgyalásának felfüggesztését, és az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését a Pp. 155/A. §-a alapján.

Érdemben a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt elvek értelmezésével állította és részletesen kifejtette, hogy a per tárgyává tett feltételeiben érvényesülnek az egyes elvek.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Részletesen kifejtett álláspontja szerint a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotban sem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételeknek.

Kérte mellőzni a Pp. 155/A. §-ának alkalmazására irányuló indítványt.

Az elsőfokú bíróság a 2015. február 18-án kelt 27.G.40.240/2015/7. számú ítéletében a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 3.025.902,- Ft perköltséget.

Határozatának indokolásában elsőként azt rögzítette, hogy külön végzéssel utasította el a felperes kérelmét, amelyben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését kérte az Európai Unió Bíróságánál, arra hivatkozással, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében 10 évre visszamenőlegesen meghatározott elvek együttes fennállására vonatkozó szabályozás a 91/13/EGK irányelv (Fogyasztói Irányelv) Mellékletének 2. pontjába, 4. cikk (1) bekezdésébe, 7. cikkébe, valamint az Európai Unióról szóló Szerződés (EUSz) 2. cikk (1)-(2) bekezdéseibe, 6. cikkébe, illetve az Európai Unió Alapjogi Chartájának (Charta) 21., 47. cikkeibe ütközik. Az elsőfokú bíróság leszögezte, hogy nem merült fel közvetlenül alkalmazandó uniós jogi szabály alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége a perben, ezért nem volt helye az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz) 267. cikke alapján előzetesen döntéshozatali eljárás kezdeményezésének. A Fogyasztói Irányelv 6. cikk (1) bekezdése, 7. cikk (1) bekezdése alapján a Törvény szabályozása nem más, mint a tagállam rendelkezésére álló megfelelő és hatékony eszköz megteremtése a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek nemzeti szabályozása körében. A Fogyasztói Irányelv Mellékletének 2. pontjában írt kivétel nem bírt jelentőséggel a perben, hiszen a 3. cikk (3) bekezdése értelmében a Mellékletben levő felsorolás nem teljeskörű. Az Alapjogi Charta az Unió intézményeit, szerveit kötelezi, a tagállamokat csak az Unió jogának végrehajtása során, ezért nem voltak alkalmazhatóak a perben a rendelkezései.

A kereset érdemével kapcsolatban mindenekelőtt azt rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által a fogyasztókkal kötött forint alapú hitel- és kölcsönszerződésekben alkalmazott egyoldalú kamat-, költség-, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötések a Törvény hatálya alá tartoztak, vonatkoztak rájuk a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek. Nem volt jelentősége a perben az 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.) szabályozásának, illetve módosításának, mivel a bíróság nem a Hpt.-nek való megfelelést kellett vizsgálnia.

Kifejtette, hogy önmagában nem volt tisztességtelennek tekinthető az egyoldalú kamatemelési jog mint alakító jog és egyoldalú hatalmasság kikötése, a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglaltak szerint, azonban a szabályozásának olyan garanciális elemekkel kellett megtörténnie a felperes részéről, hogy biztosítsa a felek egyenjogúságát, jogaik és kötelezettségeik egyensúlyát. A szerződéses feltételeknek teljesíteniük kellett a Ptk. 209. § (1) bekezdésében meghatározott tisztességesség követelményeit, amelyet a bíróság vizsgálhatott egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötésénél, a kógens keretszabályt ugyanis a felek rendelkezési joga hivatott kitölteni tartalommal. Amennyiben valamely szerződéses feltétel nem ütközik kógens jogszabályi rendelkezésbe, és ezen okból nem semmis, nem jelenti a tisztességesség jogszabályban meghatározott követelményének való megfelelést is.

A Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleménye, a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat, a Ptk. 209. §-a, valamint a Törvény 4. § (1) bekezdésének a)-g) pontjai, 6. §-a, 11. § (1)-(2) bekezdései alapján rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy amennyiben a per tárgyává tett kikötés valamely feltételnek nem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsoroltak közül, szükségtelen a további elvek vizsgálata. Rámutatott, hogy a részleges érvénytelenség megállapításának a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. b) pontja szerint akadálya, amennyiben a kikötés egésze szenved olyan hiányosságban, amely valamelyik elv sérelmét jelenti; ilyenkor az érintett rész elhagyásával is megmarad az alapvető hiányosság.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyává tett kikötéseket elsődlegesen az átláthatóság elvének szempontjából vizsgálta, annak komplex követelmény-rendszere miatt, továbbá figyelemmel arra is,

hogy ez hivatott biztosítani a Törvényben meghatározott további elvek érvényesülését. A Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja, a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozata alapján leszögezte, hogy az átláthatóság elve akkor sérül, ha a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására. Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés akkor felel meg a világos és érthető megfogalmazás, az átláthatóság elvének – amelyet az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében is értelmezett –, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás tényleges bekövetkezésekor pedig ellenőrizhetővé teszi a már bekövetkezett körülményváltozás konkrét mértékének ismeretében a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

Az LHÜ 2002. március 15-től – 2004. december 31-ig hatályos IV.4. pontja (1/A/1. al melléklet) tekintetében azt állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződéses kikötés nem felel meg az átláthatóság követelményének, mivel csak oklistát tartalmaz, de arra vonatkozó előírást nem, hogy a feltételek bekövetkezése esetén milyen szempontok alapján, milyen mértékben jogosult a felperes a kamat-, költség vagy díjemelésre. Az oklistában megjelölt körülmény bármilyen mértékű emelkedése feljogosította a felperest a fogyasztók terheinek korlátlan növelésére. Mivel a szabályozás nem biztosítja, hogy a körülmények változásának mértékében kerüljön sor az emelésre, a kikötés nem tesz eleget az arányosság elvárásának sem. Hangsúlyozta az elsőfokú bíróság, hogy annak volt jelentősége, hogy a fogyasztó a szerződés alapján kikényszerítheti-e az arányos emelésre vonatkozó eljárást, a ténylegesen megvalósított kamatemelések mikéntje nem bírt relevanciával.

Az LHÜ 2005. január 1-jétől – 2005. március 31-ig hatályos IV.4. pontja (1/A/3. al melléklet) vonatkozásában az előző időszakéval azonos következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, mivel a szerződéses feltételek a releváns körülmények tekintetében nem változtak, eltérés egyedül a kezelési költség változtathatóságának periódusában jelentkezett, ami nem befolyásolta az átláthatóság és az arányosság követelményével kapcsolatos következtetéseket.

Az LHÜ 2005. április 1-jétől – 2006. augusztus 14-ig hatályos IV.4. pontja (1/A/4. al melléklet) továbbra sem teljesítette az arányosság és az átláthatóság elveit, mivel önmagával azzal a szabállyal egészült ki, ami a jogszabályi előírásnak megfelelő kamatra, díjra vonatkozott, amennyiben a Hirdetményben meghatározott mérték meghaladja a jogszabály által előírt legmagasabb mértéket. Mindez azonban a jogszabályba ütközés miatti semmisség elkerülésére volt alkalmas, nem befolyásolta a kikötés tisztességtelen jellegét.

Az LHÜ 2006. augusztus 15-től – 2009. február 14-ig hatályos 12.4. pontja (1/A/5. al melléklet) lényegében megegyezett a korábbi időszak szabályozásával, ezért a törvényszék visszautalt annak tisztességtelenségével kapcsolatban a korábbi megállapításaira. Rámutatott továbbá, hogy a lakáscélú állami kamattámogatások megszűnése esetére bevezetett szabály újdonsága nem befolyásolta az arányosság, az átláthatóság követelményét, nem pótolta a fennálló hiányosságokat.

Az LHÜ 2009. február 15-től – 2009. július 31-ig hatályos 12.4. pontja (1/A/6. al melléklet) ugyan további körülményeket is megjelölt az oklistában, azonban nem szüntette meg az arányosság, az átláthatóság szempontjából megállapított hiányosságokat. Rámutatott az elsőfokú bíróság az oklista új elemeinek általános, szubjektív jellegére, amelyek miatt az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az objektivitás követelménye sem teljesült.

Az LHÜ 2009. augusztus 1-jétől – 2009. december 31-ig hatályos I.12.4. pontja (1/A/7. al melléklet) továbbra sem teljesítette az átláthatóság elvét, csak részletesebb oklistával szolgált. A kikötés a módosítás mértékére nézve csupán azt tartalmazza, hogy a körülmények változásának együttes hatásait figyelembe véve alakítja ki a felperes a döntését a szerződésmódosítás körében, ami azonban nem szolgál támpontul a fogyasztó számára a módosítás indokoltságának, arányának és mértékének ellenőrzéséhez. Az a további rendelkezés, miszerint a 2009. augusztus 1-jén, vagy ezt követően kötött szerződések esetén ugyanazon feltétel változása csak egy kamat-, díj- vagy

költségelem változását indokolhatja, amiatt nem volt elfogadható, mert abból nem derül ki, hogy melyik feltétel, melyik költségelemre, milyen mértékben hat ki. Megjegyezte az elsőfokú bíróság azt is, hogy a 2009. augusztus 1-jén vagy azt követően kötött szerződések esetén a szabályozás teljesítette a szimmetria, a felmondhatóság elveit, azonban az átláthatóság hiányosságait nem szüntette meg.

Az LHÜ 2010. január 1-jétől – 2010. december 11-ig hatályos I.12.4. pontja (1/A/9. al melléklet) vonatkozásában egyrészt arra mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy az oklista ismét módosult, azonban az átláthatóság elvének, a hiteldíj emelések mértékére, az egyes elemek emelésére gyakorolt hatására vonatkozó követelménynek továbbra sem tett eleget. A vis maior eseményekkel kapcsolatos szabályozás hiányossága volt, hogy a módosítást megalapozó eseményeket egzakt módon nem határozta meg, illetve nem tartalmazott előírást az emelés mértékére, mechanizmusára, ezért nem teljesítette az átláthatóság elvárását.

A szabályozás azon új rendelkezésével kapcsolatban, miszerint a díjak, költségek, jutalékok emelésére vonatkozó jog legfeljebb a KSH által közzétett előző éves fogyasztói árindex mértékének megfelelően gyakorolható, azt állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az nem teljesíti a ténylegesség és az arányosság elvét, mivel a KSH által közzétett éves fogyasztói árindex meghatározásakor figyelembe vett fogyasztói kosár elemei nem egyeznek meg a felperes költségeire tényleges hatást gyakorló körülményekkel. Leszögezte, hogy a kikötés egyoldalú díjemelési jogot biztosít a felperes számára, nincs szó automatikus indexálásról, ugyanis a felperes saját maga egyoldalúan dönt az emelésről, illetve a szerződésben meghatározott keretek között annak mértékéről.

Az egyedi szerződésminta 2002. március 15-től – 2009. július 31-ig hatályos 3.4. pontja (1/A/2. al melléklet), a 2009. augusztus 1-jétől – 2009. december 31-ig hatályos 3.4. pontja (1/A/8. al melléklet), és a 2010. január 1-jétől – 2010. december 11-ig hatályos 3.4. pontja (1/A/10. al melléklet) egyaránt csak oklistát tartalmaztak, ezért sem önmagukban, sem az LHÜ-nek az adott időszakban hatályos előírásaival kiegészítve nem feleltek meg az átláthatóság követelményének.

Az Időskori Jelzálogjáraadék ÁSZF 2006. november 6-tól – 2009. május 14-ig hatályos II.5.1. pontja (1/B/1. al melléklet) vizsgálatával leszögezte az elsőfokú bíróság, hogy a kamatváltoztatási jog rögzítésén kívül egyáltalán nem tartalmazott előírást, nem felelt meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt egyetlen elvnek sem. Valójában nincs szó önálló kikötésről, mivel a rendelkezés szövege a kölcsönszerződés szabályaira utalt. Ehhez kapcsolódóan a szerződésminta 2006. november 30-tól – 2009. május 18-ig hatályos 3.3. pontja (1/B/2. al melléklet) csak oklistát tartalmazott, ezért nem felel meg az átláthatóság követelményének.

Szintén csak utalt az egyedi szerződésre, ezért azzal együtt volt vizsgálandó az Időskori Jelzálogjáraadék ÁSZF 2009. május 15-től – 2009. július 31-ig hatályos II.5.1. pontja (1/B/3. al melléklet), azonban a szerződésminta 2009. május 19-től – 2009. július 31-ig hatályos 3.3. pontja (1/B/4. al melléklet) továbbra is csak oklistát tartalmazott, nem teljesítette az átláthatóság követelményét, figyelemmel azon további körülményekre is, hogy az oklista egyes elemei miatt nem valósult meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, illetve az objektivitás elve sem.

Az Időskori Jelzálogjáraadék ÁSZF 2009. augusztus 1-jétől – 2009. december 31-ig hatályos rendelkezései közül a II.5.1. pont a kölcsönszerződésre utalt, az egyedi szerződésminta 2009. augusztus 1-jétől – 2009. december 31-ig hatályos 3.3. pontja (1/B/6. al melléklet) azonban változatlanul csak oklistát rögzített. Az ÁSZF előírásai a releváns rendelkezések tekintetében megegyeztek a hitelszerződésekre vonatkozó LHÜ 1/A/7. al melléklet szerinti előírásaival, ezért az ott kifejtettek szerint nem feleltek meg az átláthatóság követelményének.

Az Időskori Jelzálogjáraadék kölcsön szerződésminta 2010. január 1-jétől – 2010. június 10-ig hatályos 3.3. pontja (1/B/8. al melléklet), 2010. június 11-től – 2012. március 31-ig alkalmazott 3.3., 3.6. pontjai (1/B/9. al melléklet), és az Időskori Jelzálogjáraadék ÁSZF 2010. január 1-jétől – 2012.

március 31-ig alkalmazott szabályai (1/B/7. al melléklet) tekintetében megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a két szerződésminta nem tartalmazott érdemi szabályozást az egyoldalú kamat-, költség- és díjmódosítás körében, az ÁSZF-re utaltak, ami ebben az időszakban változatlan, releváns rendelkezései megegyeztek az LHÜ 1/A/9. al mellékletet jelentő előírásaival. Az átláthatóság megvalósítása a kifejtettek szerint hiányzik az ÁSZF esetében is, a KSH által közzétett éves fogyasztói árindex mértékével történő díjmelés a ténylegesség elvébe ütközik.

Az elsőfokú bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy sem a jelzáloghiteleknél alkalmazott feltételek, sem az Időskori Jelzálogjára dék ÁSZF-eknek a per tárgyává tett feltételei nem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt valamennyi elvnek. A kereset tárgyává tett feltételek nem teljesítették az átláthatóság követelményét, ugyanis – hol általánosabb jellegű és szubjektív elemeket is tartalmazó, hol pedig precízebben kidolgozott, objektív elemekből álló – oklista meghatározásán túl nem tartalmaztak előírást arra nézve, hogy a megjelölt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére, hogy a körülmények adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz lehetővé. Az infláció mértékében történő díjmelési jogot biztosító feltételek esetén pedig a ténylegesség elve sérült. A törvényszék ezért az elsődleges és a másodlagos kérelem tekintetében is elutasította a keresetet.

Rögzítette végül, hogy a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a per vesztes felperest, az alperes ügyvédi munkadíjának megfizetésére. Az alperes által megbízási szerződés alapján 7.403.200,- Ft + áfa összegben bejelentett ügyvédi munkadíjból az elsőfokú bíróság a kikötött óradíj alkalmazásával 10 órában fogadta el a felkészítő munkát és 50 órában a képviselői munkát, a beadványok száma, terjedelme, a tárgyalási jelenlét alapján.

Az ítélettel szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával a keresetének megfelelő döntés meghozatalát kérte.

Bejelentette, hogy fenntartja az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezésére irányuló indítványát, és kérte a másodfokú bíróságtól a Pp. 155/A. §-a alapján az eljárás felfüggesztését, a keresetben meghatározott kérdések tekintetében előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Érdemben arra hivatkozott, hogy jogszabálysértő az elsőfokú ítélet, mivel a Törvény 4. § (1) bekezdésétől eltérő követelmények megtartása miatt utasította el a keresetet, illetve nem értékelte a felperesre vonatkozó ágazati jogszabályok összességét, és vizsgálta a Törvény rendelkezései alapján az annak hatálya alá nem tartozó kikötéseket is.

Kifejtette, hogy téves az elsőfokú ítélet kiindulási alapja, amelyben az elsőfokú bíróság a régi Hpt. 210. §-át csak abból a szempontból vette figyelembe, hogy a peresített szerződési feltételek nem ütköznek jogszabályba. Az elsőfokú bíróság ugyan figyelembe vette a Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt szabályozást, azonban eltekintett a 209. § (6) bekezdésének alkalmazásától, a vizsgált feltételek tartalmát kimerítően meghatározó jogszabály hiányában. Nem tartalmazza azonban az ítélet, hogy mindezt az elsőfokú bíróság mely jogszabályból vezette le, illetve hogy mit értett kimerítő meghatározáson, amelyet a Ptk. 209. § (6) bekezdése nem tartalmaz. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta annak levezetését is, hogy a Törvényben meghatározott hét elv miképp következik a Ptk. 209. §-ából, illetve hogy mi indokolja annak visszaható hatályú alkalmazását. A törvényszék a Ptk. 209. §-ában foglaltaknak való megfelelés ellenére a valóságban a Törvény rendelkezéseire korlátozta a vizsgálatát, azonban nem volt arra lehetősége, hogy releváns jogszabályok közül kizárólag egyes szabályokat vegyen figyelembe, más rendelkezéseket pedig figyelmen kívül hagyjon. Téves az az ítéleti indokolás is, ami a 2010. január 1-jétől hatályos KSH indexálást nem tekintette szerződés-módosulásnak, és azt szerződésmódosításként értelmezte. Az ítéletben rögzítettekkel szemben, amennyiben a felperes a saját költségeire közvetlen hatást gyakorló gazdasági folyamatok alapján kívánta volna módosítani a díjak, költségek és jutalékok mértékét,

nem alkalmazta volna a KSH fogyasztói árindexhez kötés módszerét, az említett díjakat a korábbi metodika szerint változtatta volna meg. A KSH fogyasztói árindex alkalmazásával nem vonhatóak a szerződésmódosítás fogalomkörébe az említett hiteldíj-elemek, nem terjedt ki rájuk a Törvény hatálya.

Álláspontja szerint figyelembe kellett volna venni a pénzügyi intézményeket jogosító és kötelező különös jogszabályokat, a régi Hpt., az 1997. évi XXX. törvény (Jht.) és a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet (Oklista rendelet) előírásait, ugyanis nem a polgári jog általános szabályai szerint, hanem a felperesre irányadó régi Hpt. 210. §-ában írt felhatalmazás alapján került kikötésre az egyoldalú szerződésmódosítási jog, amelynek tisztességessége vizsgálatkor fokozott jelentősége volt a Hpt. előírásainak. Fenntartotta, hogy a Hpt. 2010. január 1-jét követő rendelkezései részévé váltak a perben vizsgált általános szerződési feltételeknek, ezért tisztességtelenségük nem volt vizsgálható a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján. Rámutatott, hogy a régi Ptk. 209. §-ának tartalmát képező elvek a 2/2012. PK véleményben, a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban, és a Törvény 4. § (1) bekezdésében nem a polgári jog magától érthető tartalmi elemei, hanem későbbi jogszabályi rendelkezések által inspirált elvárások. Értékelni kellett volna a szerződéses kikötések alkalmazásakor hatályos jogszabályi környezetet a kereset elbírálásakor, a Fogyasztói Irányelv 4. cikkére is figyelemmel, mindezt az elsőfokú bíróság elmulasztotta, nem vette figyelembe a kölcsön jogviszony alapvető jellemzőit, annak hosszútávú voltát, a hitelező kockázatvállalásának mértékét, személyét sem, amelyre külön törvények speciális jogosultságot biztosítanak. Tévedett a részleges érvénytelenség perbeli értelmezése kapcsán is a törvényszék, annak megállapításával, hogy nem lehetséges részleges érvénytelenség megállapítása, ha a kikötés egésze szenved valamely elv sérelmét jelentő hiányosságban. Megalapozatlan az egyes szerződési feltétel osztatlan egységként való kezelése, ami lehetetlenné tette a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben írt vizsgálati módszer alkalmazását.

Álláspontja szerint az ítélet indokolásának hiányosságát jelteni, hogy az elsőfokú bíróság csak az átláthatóság szempontjából vizsgálta a perbeli kikötéseket, döntése nem terjedt ki a Törvényben írt valamennyi elv szisztematikus elemzésére. Állította, hogy a Törvény 11. § (2) bekezdése nem mentesíti a bíróságot a Törvény 4. § (1) bekezdés szerinti teljes vizsgálat elvégzése alól, illetve hogy téves az elsőfokú bíróság értelmezése az átláthatóság vizsgálati módszerét illetően is. A jogegységi határozat az ellenőrizhetőség követelményét támasztja a hitelezővel szemben az egyoldalú szerződésmódosítás jogszerűsége tekintetében, amelynek a felperes megfelelt a kereseti kérelemben kifejtettek szerint. Az egyoldalú kamat, díj, költség várható módosításáról, annak mértékéről a tervezett módosítás hatályba lépését megelőző Hirdetményben tájékoztatta az ügyfeleit, akiknek ennél fogva módjuk volt ellenőrizni a módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását, illetve felmondhatták a szerződést. Az átláthatóság elvének érvényesülésével kapcsolatban támasztott további feltételek életszerűtlenek és teljesíthetetlenek.

Arra is hivatkozott, hogy téves következtetésekre vezetett az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének együttes értékelése az átláthatóság elvével, illetve hogy a törvényszék elmulasztotta ezen elv szisztematikus vizsgálatát. Fenntartotta, hogy az általa használt pénzügyi-kozásgazdasági fogalmak beazonosíthatóak a fogyasztók számára, akik képesek voltak egyértelmű következtetések levonására a szerződéses terhek várható alakulásával kapcsolatban. A pénzügyi szolgáltatási szerződésekben szükségképpen felmerülő fogalmak egyértelműen, világosan és a magyar nyelv szabályai szerint kerültek megfogalmazásra. Utalt arra is, hogy fogyasztótól is elvárható körültekintő tájékozódás a számára kiemelt jelentőséggel bíró, hosszútávú elköteleződést jelentő szerződés megkötése előtt.

Az arányosság elvével kapcsolatban arra mutatott rá, hogy az általa alkalmazott kikötések, az azokat tartalmazó kölcsönszerződések lényegi eleme volt a kamatkockázat vállalása a fogyasztók részéről, hogy az általuk fizetendő ellenérték mindenkor az aktuális piaci viszonyokhoz fog

igazodni. Hiányolta az arányosság követelményének szisztematikus vizsgálatát az elsőfokú bíróság részéről, az egyes időállapotokba tartozó szerződéses kikötések esetén.

Állította, hogy iratellenes az elsőfokú bíróság döntése az átláthatóság követelményének való megfelelés kapcsán, a többletkötelezettség keletkezésének indokai, a kötelezettségváltás mechanizmusa és annak mértéke miatt. A per tárgyává tett kikötések minden esetben tartalmaztak oklistát, a többletkötelezettség indokainak felsorolását, továbbá a kamat-, költség-, díj módosítására irányuló eljárást is azzal, hogy kamat, költség díj a fordulónapon, a Hirdetményben meghatározott mértékre változtatható, amivel teljesült az ítéletben elvárt kritérium. Megjegyezte, hogy szükségszerűen el kell választani a fogyasztó számára biztosított átláthatóságot a szakmai elvárásoktól, amelyek az árazást befolyásolják és alakítják. A felperes szerződési feltételei biztosították az átláthatóságot a fogyasztók számára, azzal, hogy a kamat módosulását kizárólag a kamatperiódus fordulónapjától és a havonta közzétett Hirdetményben meghatározott mértékben tették lehetővé. Irreális az ítéletben ismertetett azon elvárás, hogy az átlátható szerződéses kikötésnek a szerződéskötés időpontjában kell lehetővé tenni a fogyasztó számára annak felmérését, hogy az egyes feltételek milyen mérvű változása egyenként és összességében milyen kamat, díj, költségemelést jelent.

A felmondhatóság követelményével kapcsolatban hiányosnak találta az ítélet indokolását azért is, mert nem került figyelembevételre a kölcsön jogviszony jellegzetessége, miszerint a felperes hitelező annak kezdetén teljesít, a fogyasztó a jogviszony tartama alatt tartozik teljesítéssel, ezért a szerződés felmondásakor a bizonytalanabb helyzetű hitelező pozícióját indokolt védeni a felmondási jog gyakorlására vonatkozó szabályok körében is.

A szimmetria követelményével kapcsolatban fenntartotta, hogy a perbeli kikötések pozitív és negatív irányú változás esetére is biztosították a felperes jogát, illetve hogy a régi Hpt. előírásai is vonatkoztak a szimmetriára.

Végül arra is hivatkozott, hogy eltúlzott az elsőfokú bíróság által mérsékelt összegben meghatározott ügyvédi munkadíj, mivel nem került figyelembe vételre a pertárgy értéke az Itv. 39. § (3) bekezdés b) pontja szerint és eltúlzott a képviselői munkára fordított idő is. Kérte ezért az alperes javára megítélt perköltség összegének további mérséklését.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Kérte mellőzni az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatala és a tárgyalás felfüggesztése iránti indítványt, amellyel kapcsolatban kifejtette, hogy megalapozott az elsőfokú ítélet III. fejezetében rögzített indokolás, nem merül fel a perben közvetlenül alkalmazandó uniós jogi norma. Utalt az elsőfokú eljárásban benyújtott 1. számú ellenkérelme A/2. számú mellékletének 9. fejezetére, valamint érdemi ellenkérelmének 3. pontjára.

Bejelentette, hogy fenntartja az elsőfokú eljárásban tett előadását, a részleges érvénytelenséggel kapcsolatban az érdemi ellenkérelme 2. pontját, az 1. számú ellenkérelméhez csatolt A/2. számú melléklet 11. fejezetre való hivatkozást.

Kifejtette, hogy téves a felperes fellebbezésben foglalt érvelése, miszerint az elsőfokú bíróság bizonyos releváns jogszabályokat megalapozatlanul figyelmen kívül hagyott, az irányadó jogszabályi környezetből, illetve hogy az ítélete indokolása hiányos.

A törvényszék a Kúria által kimunkált elveket megjelenítő Törvény rendelkezéseit alkalmazta, helytálló a döntése a KSH árindeks vonatkozásában is. Hangsúlyozta, hogy konjunktív feltételeket határoz meg a Törvény 4. § (1) bekezdése, így bármelyik feltételnek – akár egynek, akár egy összetett feltétel részelemének – a hiánya a kikötés tisztességtelenségét eredményezi. Nem szükséges további törvényi feltétel vizsgálata és arra bizonyítási eljárás lefolytatása, amennyiben megállapítható valamely törvényi feltétel fennállásának hiánya, amit a Törvény 11. § (2) bekezdésében írt szabály is igazol.

Álláspontja szerint, a törvényszék részletesen megindokolta a döntését, általánosan és az egyes szerződéses időállapotokkal kapcsolatban is. Megalapozatlan a felperes érvelése az elsőfokú bíróság iratellenes döntésére az átláthatóság körében, ugyanis a bíróság részletesen kifejtette ezen elv komplex követelményrendszerét az ítéletének 30. oldalán. Utalt a 2015. február 5-i érdemi ellenkérelmére, amelyben az alperes is részletes előadást tett a perbeli kikötések elégtelen tartalmával kapcsolatban az átláthatóság szempontjából.

Perköltség igénye körében előadta az alperes és jogi képviselője között létrejött megbízási szerződés alapján, hogy a felkészítő munka díjaként 200.000,- Ft + áfa, a peres képviselet másodfokú vitelért és az esetleges rendkívüli perorvoslati eljárás során végzett munka együttes díjaként 2.880.000,- Ft + áfa, továbbá 4,5 % költségátalány, mindösszesen 3.217.960,- Ft + áfa került kikötésre. Kérte a másodfokú eljárásra eső ügyvédi munkadíjának arányos megállapítását a szerződés rendelkezéseinek figyelembevételével.

A felperes a 2015. március 24-én érkezett beadványában észrevételt tett az alperes ellenkérelmére, amelyben előadta, hogy fenntartja a hatályos jogszabályi környezet vizsgálatának szükségességével, a KSH indexálás értékelésével és az átláthatóság, illetve a világos és érthető megfogalmazás elvének érvényesülésével kapcsolatban kifejtett álláspontját. Az alperes tévesen értelmezi a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt feltételek konjunktivitását.

Hivatkozott az alperes másodfokú ügyvédi munkadíj igénye eltúlzottságára, ami figyelmen kívül hagyja a pertárgy értékét és a ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységet is. Kérte ezért a másodfokú bíróságtól – az elsőfokú ítéletben megállapított perköltségen túl – az alperes másodfokú ügyvédi munkadíjának mérséklését is.

A 2015. március 26-i tárgyaláson azzal egészítette ki fellebbezésének indokolását a perköltségre vonatkozó rendelkezés körében, hogy az alperes ügyvédi munkadíja megállapításakor nem vehető figyelembe az elsőfokú eljárásban csatolt megbízási szerződés kivonata, mert abban – az okirat keltezésére és tartalmára is figyelemmel – nem szerepel a jelen peres eljárás. Rámutatott a 2.1.3.6. pont rendelkezésére.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a felperes fellebbezése érdemben nem alapos.

A Fővárosi Ítéletábra elsőként azt rögzíti, hogy sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem találta megalapozottnak a Pp. 155/A. §-a alapján a másodfokú tárgyalás felfüggesztése és az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett felperesi kérelmet.

A 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény, továbbá az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény irányadó alkalmazásával megállapította az ítéletábra, hogy – a Törvény rendelkezéseinek céljára, az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen és emiatt érvénytelen kikötéseknek a fogyasztói kölcsönszerződésekből való kiküszöbölésére, továbbá az érvénytelenség alapvető joghatására figyelemmel – nem volt helye a perben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének az Európai Unió Bírósága előtt az EUMSz 267. cikke szerint, mivel a perbeli jogvita elbírálása, a Törvény alkalmazása során nem merült fel közösségi jogszabály alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége. Az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől, nem volt szükség az – uniós jog értelmezésére kizárólagosan jogosult – Európai Bíróság állásfoglalásának beszerzésére. A kereset elbírálása során felmerülő, a közösségi jog értelmezését igénylő kérdés hiányában megalapozottan mellőzte a Fővárosi Törvényszék is az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A másodfokú bíróság a fellebbezés kapcsán elsőként azt rögzíti – utalva a 14.Gf.40.558/2014/6., a 14.Gf.40.607/2014/4. számú ítéleteiben, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.360/2014/7. számú határozatában e körben kifejtett indokolásokra –, hogy a Törvény nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást, illetve szabályozást. A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét.

A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv (4), (14), (21) és (24) preambulumbekendései, továbbá a 6. cikk (1), 7. cikk (1) bekezdései értelmében az irányelv a tagállamok nemzeti jogszabályaira bízva annak szabályozását, hogy miként nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra a tisztességtelen feltételek. Az irányelv tagállami kompetenciában hagyta – a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek megszüntetésére vonatkozó – „megfelelő és hatékony eszközök” megteremtését, az erre vonatkozó szabályozói környezet megalkotását, amelyet az Európai Bíróság is kimondott a C-472/11. számú ítéletében.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalt, illetve általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye, amelyet a kialakult bírói gyakorlat, a jogalkalmazás számára iránymutatást jelentő 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tett a 2006. március 1-je előtt – de 2004. május 1-je után – megkötött szerződések esetében is, a Fogyasztói Irányelv 6. cikke, az Európai Unió Bíróságának a C-240/98. számú, C-243/08. számú ügyekben hozott döntései alapján. A Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezéseit a Fogyasztói Irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően kell értelmezni.

A másodfokú bíróság rámutat arra is, hogy fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (rég Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint. Az 1997. évi CXLIX. törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény a Fogyasztói Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették a Fogyasztói Irányelv és a régi Ptk. vonatkozó módosításait. A régi Ptk.-nak az irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő, egységes értelmezéséhez és alkalmazásához fűződő társadalmi érdek fontosságát felismerve alkotta meg a Legfelsőbb Bíróság (jelenlegi elnevezése: Kúria) a 2/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok.

Az Európai Bíróság 2014. április 30-án meghozott C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel hozta meg a Kúria a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatát, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltétel átláthatóságának követelményére, a különmemű árfolyamok kikötésére.

Rámutat az ítéltábla az Európai Unió Bíróságának jogértelmező gyakorlata sajátosságára és jelentőségére is, amely megjelent a C-92/11. számú ítéletben is. Ezen határozatában a Bíróság kimondta, hogy állandó ítélezési gyakorlata szerint azon értelmezést, amelyet az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt,

megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna, a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is.

A Kúria kimondta a Gfv.VII.30.360/2014/7. számú ítéletében azt is, a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikke, illetve a Mellékletében írtak (1. pont j) alpont, 2. pont b) alpont) alapján, hogy tisztességtelen – például nem világos, nem érthető, nem átlátható – szerződéses (üzletszabályzati) rendelkezések alapján a Fogyasztói Irányelv sem ad felhatalmazást a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére. A Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének tartalmilag egyenértékű megfogalmazását adja, összeegyeztethető a Fogyasztói Irányelv rendelkezéseivel. Tartalmazza az ítélet továbbá azt a megállapítást is, az Európai Bíróság vonatkozó gyakorlatának, valamint az AB határozat megállapításainak figyelembe vételével, hogy a Törvény rendelkezései nem ellentétesek a Charta 47. cikkével.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására és a keresetnek megfelelő döntés meghozatalára irányuló fellebbezési kérelem elbírálása kapcsán a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és a bizonyítékok okszerű mérlegelésével, érdemben helytálló jogi következtetéssel utasította el a keresetet amiatt, mert a perbeli szerződéses kikötések nem voltak tisztességesnek tekinthetőek; megalapozott a jogi álláspontja a részleges érvényesség megállapítására irányuló kereseti kérelem elutasítása körében is.

Osztotta a Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróság álláspontját a Törvény 11. § (1), (2), (3) bekezdései alapján abban, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességére, amelyek közül egynek a hiánya is a kikötés tisztességtelenségéhez, a kereset elutasításához vezet. Amennyiben megállapítható a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt követelmények egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a konjunktív törvényi feltételek közül elsődlegesen a szerződéses kikötések átláthatóságát, egyértelmű és világos megfogalmazását vizsgálta érdemben, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetve egymással és a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

A fellebbezésben foglalt felperesi hivatkozások miatt a másodfokú bíróság egyfelől arra mutat rá, hogy a régi Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjellege miatt vizsgálható és a kereset szerint vizsgálendő volt az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelensége.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel leszögezi a 2010. december 18-án hatályba lépett, a lakáscélú fogyasztói kölcsönszerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről rendelkező 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet tekintetében, hogy annak szabályozása sem ad kimerítő szabályozást egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre. A Kormányrendeletben szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív, amelyet a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontjának indokolása is tartalmaz. Ugyanakkor az a tény, hogy pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetségesek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősül egyéb okból tisztességtelennek. Önmagában a Kormányrendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra,

hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek egyik eleme csupán az oklista, további szükséges tartalmi elem a kötelezettségváltás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is. Önmagában a Kormányrendelet 1. §-ának előírásainak megfelelő oklista – sem a Kormányrendelet hatálya alatt, sem az azt megelőző időszakra vetített következtetés alapján – nem jelenti az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem képes megvalósítani a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos megfogalmazást, továbbá a felmondhatóság, illetve a szimmetria követelményét sem.

Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a perbeli kikötések nem estek a Ptk. korlátozó rendelkezésének – a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésének, az új Ptk. 6:102. § (4) bekezdésének – a hatálya alá.

Rögzíti a Fővárosi Ítéltábla azt is az egységes bírói gyakorlat alapján (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 5., 6. d), 9. b) pontok), hogy szerződés – akár részleges – érvénytelensége a szerződéskötéskor fennálló körülmények értékelését igényli. Általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kell vizsgálni, hogy azt a felperes ténylegesen alkalmazta-e, illetve hogy a gyakorlatban miként élt ezen jogosítványával. Leszögezi azt is, hogy nincs jelentősége a szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata szempontjából a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elveknek (régii Hpt. 210. § (3)-(5) bekezdések), mivel azok nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult, azokra nem alapíthat szerződéses jogot. Ugyanez vonatkozik a Magatartási Kódex elfogadására is, amelyet a régi Hpt. 203. § (6) bekezdésében, 215/A. §-ában és a 2008. évi XLVII. törvény (Fktv.) 23-24. §-aiban foglalt szabályok is alátámasztanak.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a kereset tárgyává tett szerződéses kikötések tisztességessége, érvényessége, avagy érvénytelensége az azokat tartalmazó okirati bizonyítékok – az általános szerződési feltételeket tartalmazó üzletszabályzatok és az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses kikötések – értékelését és értelmezését igényelte a Törvény 4. § (1) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 11. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a 10. § (3) bekezdésben foglalt előírássra is.

Leszögezi a Fővárosi Ítéltábla azt is, hogy a Fogyasztói Irányelv – amely a 10. cikk (1) bekezdése szerint 1994. december 31. után megkötött szerződésekre irányadó, Magyarország tekintetében pedig 2004. május 1-jétől – 5. cikkében foglalt rendelkezés is tartalmazza a szerződéses feltételek világosságának és érthetőségének előírását, amelynek kérdésével az Európai Unió Bírósága több ítéletében foglalkozott.

A C-472/10. számú ítélet szerint az irányelv 3. cikkének értelmében vett „tisztességtelen” jelleg értékelése során alapvető jelentőséggel bír a fogyasztó azon lehetősége, hogy egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa az ÁSZF eladó vagy szolgáltató általi módosítását a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak vonatkozásában. A C-92/11. számú ítéletben szintén leszögezte a Bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő szabványfeltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság irányelvben támasztott követelményeinek; alapvető jelentőséggel bír, hogy a szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokát és módját átlátható jelleggel, úgy tünteti-e fel, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, amelyet nem egyenlít ki önmagában az, hogy a fogyasztókat a szerződés teljesítése során megfelelő időben, előre tájékoztatják az ármódosításról, illetve a szerződés felmondásához való jogokról.

A C-26/13. számú ítéletben kimondta a Bíróság azt is, hogy a világosság és érthetőség követelménye minden esetben, a 4. cikk (2) bekezdés alá tartozó feltételek esetén is, továbbá a

követelmény azonos hatályával alkalmazandó. Megállapította továbbá, hogy az átláthatóságnak az irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni, az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Európai Unió Bíróságának ezen ítéletében tett megállapításai alapján írta elő a Kúria a 2/2014. számú polgári jogegységi határozat 2. pontjában, hogy – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve) alapján – az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az oklistában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor.

Tartalmazza a jogegységi döntés indokolása – a C-26/13. számú ítélet megállapításait követve – azt is, hogy a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni a fogyasztót, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, az oklistában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásokból eredő többletkötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Rámutatott arra is a Kúria, hogy matematikai képlet alkalmazása megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

A per tárgyává tett szerződéses kikötéseknek egyik megjelenési formája (Lakossági Hitelezési Üzletszabályzat, Időskori Jelzálogjáradék ÁSZF, egyedi szerződésminta) sem tartalmazott kellő szabályozást, azaz megfelelő oklistával egyidejűleg a kötelezettségváltozás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban, sem külön-külön, sem együttes tartalmuk alapján.

Helyes az elsőfokú ítélet megállapítása, miszerint a felperes egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő kikötések nem teljesítették az átláthatóság követelményét. A felperes által alkalmazott szabályozás egyik perbeli időszakban sem tette felmérhetővé a fogyasztó számára a szerződéskötéskor, illetőleg ellenőrizhetővé a szerződésmódosítás bekövetkezésekor a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó rendelkezés akkor tekinthető tisztességesnek, ha szabályozási tartalmánál fogva lehetővé teszi annak előrelátását, kalkulációját, illetve ellenőrzését és egyben számonkérhetőségét, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására. Mindez a tisztességesség magától

értetődő, közvetlenül a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapuló sajátja és követelménye. Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes – a régi Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot, úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése sem biztosított.

A jogszabály által lehetővé tett – a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 1. pontjának indokolása szerint is egyoldalú hatalmasságot jelentő – egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése kizárólag szigorú és kellő garanciákkal biztosítva tekinthető tisztességesnek. Ahhoz, hogy az arra jogosult fél egyoldalú, rendelkező nyilatkozatával kiváltsa a célzott joghatást, módosítsa a felek eredeti megállapodását, szükséges, hogy a felek a szerződésben rögzítsék, megállapodjanak annak feltételeiben. Az felel meg a mellérendeltségen alapuló szerződéses jogviszonyokban a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, ha a felek közös akarattal megállapodnak az – egyik felet megillető, mérlegelési jogán alapuló – egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges eseteiben, feltételeiben, hogy azt az adott fél pontosan mely körülmények, milyen mértékű változása esetén, a másik fél mely összetevőt jelentő fizetési kötelezettsége tekintetében, milyen időszakonként jogosult (a szimmetria elve szerint egyben köteles) gyakorolni.

A felperes által alkalmazott kikötések megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számonkérésre alkalmatlanok.

Utal arra is a másodfokú bíróság, hogy mivel a felperes üzletszabályzataiban, az általa kidolgozott szerződéses rendelkezésekben megjelölt feltételek többsége nem tekinthető egyértelmű, egyetlen, egzakt mutatót takaró megfogalmazásnak, ennél fogva egyedül a felperes belátásán múlott, hogy ezen feltételek alatt pontosan mit értett, a kikötést miként alkalmazta, hogy pontosan mikor, milyen időtávlatban kialakult tőke- és pénzüpi mutatót, értéket, illetve egyéb körülményváltozást vett számba.

A felperes azon kereseti kérelmével kapcsolatban, amely a perbeli kikötések részleges érvényességének megállapítására irányult, rögzíti a másodfokú bíróság, hogy a Törvény rendelkezései egységes egészként kezelik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötéseket, illetve hogy a perbeli kikötések a fogyasztó számára is egységes rendelkezésként jelennek – és jelentek – meg, azaz az azokban felsorolt körülmények eredője, együttes hatása az egyoldalú szerződésmódosításra.

A szerződéses kikötések részleges érvényessége a Törvény 4. § (1) bekezdésében felállított konjunktív feltételrendszer szabálya szerint kizárólag az érthető, világos megfogalmazás, az átláthatóság, a felmondhatóság, a szimmetria és a tételeesség maradéktalan érvényesülése esetén, azaz akkor merülhetett volna fel, ha az oklista egyes elemei további értékelésével az objektivitás, a ténylegesség és arányosság követelményét kellett volna vizsgálni, amelyeknek egyes elemek megfelelnek, míg mások nem. Az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó oklista egyes elemei érvénytelenségének megállapításával, a tisztességtelennek talált körülmények mellőzésével, kihagyásával felborulna a szabályozás együttes jelentkezése, amelyet a fogyasztó a szerződéskötéskor észlelt.

Irányadó a hazai és uniós joggyakorlat alapján, hogy a bíróság a szerződés módosításával, kiegészítésével nem orvosolhatja a kikötés tisztességtelenségét. Nincs arra mód, hogy a bíróság „pótolja” a felek akarátát, és a tisztességtelen megállapodás helyett új, a szerződési igazságosságot, jogegyenlőséget helyreállító kikötést konstruáljon, hogy egy korábban nem létező, új – tisztességes – szerződési feltételt alakítson ki, amelyre nem volt megállapodás, szerződéses akarat (2/2012. (XII.

10.) PK vélemény 8. a) pontjának indokolása).

Az ítélet tábla megállapította, hogy a kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette az átláthatóság elvének sérelme, ezért nem merült fel a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség lehetősége, a kikötések meghatározott, jól behatárolható és önállóan kezelhető érvényes része, illetve az érvénytelenségi ok nyilvánvalóan jól körülhatárolható jellege és a többi rendelkezésre, a szerződéses kikötés egészére való kihatásának hiányában.

Rögzíti a másodfokú bíróság a Lakossági Hitelezési Üzletszabályzat és az Időskori Jelzálogjáradék ÁSZF 2010. január 1-től hatályos azon rendelkezéseivel kapcsolatban, amelyek a KSH által közzétett előző éves fogyasztói árindex mértékében feljogosították a felperest az általa kötött valamennyi kölcsönszerződés vonatkozásában a díjak, költségek és jutalékok módosítására, hogy nem állapítható meg a kikötések automatikus jellege, a felperes mérlegelési lehetőségének hiánya, továbbá – ahogy arra az elsőfokú bíróság megalapozott következtetéssel eljutott – a ténylegesség követelményének teljesülése sem.

Hangsúlyozni kell e körben azt is, hogy a felperes egyértelműen és félreérthetetlenül tárgyává tette keresetének e szerződéses kikötéseket is [2015. január 10-i keresetlevél, 1/A/9. al melléklet, 4.8. pont indokolás, 1/B/7. al melléklet, 4.8. pont indokolás]. A 2015. február 18-i elsőfokú tárgyaláson úgy nyilatkozott a Törvény hatályával kapcsolatban, hogy nem került sor keresetének – nem tiltott – módosítására (Törvény 7. § (7) bekezdés b) pont, Pp. 146. § (5) bekezdés c) pont).

Megalapozott volt a felperes fellebbezése – a 2015. március 26-i tárgyaláson kiegészített indokolással – a perköltség körében.

Helyesen hivatkozott a felperes az elsőfokú eljárásban csatolt 2014. december 23-án kelt megbízási szerződés kivonata alapján arra, hogy nem vehető figyelembe a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. §-a, a Pp. 79. § (1) bekezdése szerint az okirat, jelen perre vonatkozatható tartalma és hatálya hiányában.

A másodfokú bíróság egyetértett a törvényszék álláspontjával az alperesi jogi képviselő által kifejtett ügyvédi tevékenység mennyisége, az összesen 60 órában szükséges időráfordítása körében, és ennek figyelembevételével tartotta indokoltnak alkalmazni a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1), (3) bekezdéseit, az ügyvédi munkadíj jogszabályban meghatározott mértékével (5.000,- Ft óradíj).

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben – a perköltség körében – megváltoztatta, a kereset elutasítása tekintetében helyben hagyta.

A fellebbezés érdemben nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú bíróság a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú költsége megfizetésére, annak mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5)-(6) bekezdései szerint, a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban mérlegeléssel állapította meg.

Budapest, 2015. év március hó 26. napján

Dr. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő